

VLOT opsporen van onvoldoende taalaanbod en indiceren voor vve

Sardes
Informatie voor
gemeenten

VLOT - Vragenlijst Omgevingsanalyse Taalaanbod – is een instrument waarmee de JGZ op een snelle en betrouwbare manier kan onderzoeken of een peuter thuis onvoldoende stimulerend taalaanbod ontvangt en daardoor in aanmerking komt voor verwijzing naar vve.

Achtergrond

De Jeugdgezondheidszorg heeft in veel gemeenten de taak om kinderen die een risico lopen op het ontwikkelen van taalachterstand, vroegtijdig te signaleren en door te verwijzen.

Op het consultatiebureau wordt de ontwikkeling van kinderen gevolgd. Als een taalachterstand wordt geconstateerd, zegt dat niet meteen iets over de aard van de achterstand of de mogelijke oorzaken daarvan. Het kennen van de oorzaak van de achterstand is echter wel belangrijk voor een goede doorverwijzing. Wanneer het vermoeden is dat een (specifieke) taalontwikkelingsstoornis ten grondslag ligt aan de achterstand, dan krijgt het kind een verwijzing naar een Audiologisch Centrum (AC) voor verder diagnostisch onderzoek. Het is echter ook mogelijk dat er een vermoeden is van een blootstellingsachterstand, doordat het kind thuis te weinig (stimulerend) aanbod van de taal krijgt. In dit geval ligt de oplossing in het stimuleren en vergroten van het taalaanbod, bijvoorbeeld met voor- en vroegschoolse educatie (vve).

De screeningsinstrumenten die standaard gebruikt worden door de consultatiebureaus¹ zijn niet ontwikkeld voor het signaleren van blootstellingsachterstand in het Nederlands. Hiervoor is het nodig om de taalomgeving van het kind in beeld te brengen door een omgevingsanalyse uit te voeren. Universiteit Utrecht heeft hiervoor in samenwerking met Hogeschool Utrecht en JGZ Utrecht een gevalideerd instrument ontwikkeld, de *Vragenlijst Omgevingsanalyse Taalaanbod* (VLOT). Deze vragenlijst is bedoeld als een hulpmiddel voor de verpleegkundige of arts op het consultatiebureau bij het beoordelen van het taalaanbod in het Nederlands en, desgewenst, eventueel ook in de eerste taal in de directe omgeving, als dit een andere taal is dan het Nederlands. VLOT is in de periode 2016/2017 gevalideerd². Uit het validatie-onderzoek bleek dat de VLOT valide en betrouwbaar is (de test meet wat hij moet meten en geeft bij herhaling dezelfde uitkomst). Ook geeft de korte VLOT-vragenlijst dezelfde uitkomst van de taalvaardigheid van kinderen als een uitgebreide analyse. Specificiteit en sensitiviteit zijn goed. De uitkomst van de VLOT-vragenlijst is daarom bruikbaar als onderbouwing voor een indicatie voor VVE of bijvoorbeeld voor deelname aan Opstapje en/of de Voorleesexpress en adviezen voor verbetering van het taalaanbod thuis.

Sardes heeft een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Universiteit Utrecht, waarin is afgesproken dat Sardes namens de UU licentieovereenkomsten met gemeenten en JGZ-organisaties kan afsluiten, trainingen verzorgt en het VLOT-instrument implementeert.

¹ Het Van Wiechenonderzoek laat zien óf sprake is van een achterstand, maar niet wat daar de oorzaak van is en/of er risico is op toekomstige taalachterstand.

² O.Oudgenoeg-Paz, P.Leseman (2017). *Validering van de VLOT-omgevingsanalyse: Eindrapport. Universiteit Utrecht.*

Hoe werkt VLOT

De vragenlijst bestaat uit een tiental ja/nee vragen die de arts/verpleegkundige in ongeveer vijf minuten kan afnemen tijdens een bestaand consult. De vragen gaan bijvoorbeeld over welke opvoeders veel contact hebben met het kind en welke taal of talen met het kind worden gesproken. Door middel van enkele vragen over praten, voorlezen en spelen wordt in kaart gebracht of de taalomgeving van het kind in het Nederlands en eventueel in de moedertaal voldoende stimulerend is. Op basis van de antwoorden wordt een eindoordeel gegeven: voldoende of onvoldoende taalaanbod, oftewel wel of geen blootstellingsachterstand. Dit oordeel is waardevolle informatie bij het doorverwijzen naar voor- en vroegschoolse educatie.

Implementatie VLOT: wat betekent dat voor de gemeente?

Wat levert het op

De gemeente en JGZ beschikken - na implementatie van VLOT - over een instrument dat op betrouwbare wijze identificeert welke peuters in aanmerking komen voor vve-ondersteuning op basis van een onvoldoende taalaanbod in de thuissituatie. Doordat JGZ-artsen en/of verpleegkundigen (die de indicering in opdracht van de gemeente uitvoeren) getraind worden om dit instrument goed toe te passen, is een meer intersubjectieve beoordeling van het individuele kind geborgd. Met andere woorden, elk kind wordt op dezelfde manier beoordeeld.

Uw investering in geld

In de meeste gevallen betaalt de gemeente onderstaande kosten uit het OAB-budget.

Incidenteel

Implementatiekosten (afhankelijk van de omvang van de gemeente) € 6200,- tot € 10.500,- (excl. btw, incl. training voor 1 groep)

Structureel

JGZ: uitvoering VLOT 5 minuten per kind, (per 100 peuters)³ € 900,-

Implementatieplan voor de gemeente

We onderscheiden in het implementatieproces doorgaans de volgende stappen. Maatwerk is mogelijk.

1. Informatiebijeenkomst (in vve-werkgroep)

Sardes sluit (online) aan bij een vve-werkgroepoverleg of ander overlegmoment waar gemeente, JGZ en - indien gewenst - andere vve-partners aan deelnemen. Sardes presenteert VLOT en het implementatieproces en er is ruimte om vragen te stellen over het instrument en de implementatie.

2. Afspraken maken en vastleggen

Om VLOT te implementeren zijn een aantal praktische zaken van belang. Gemeente en JGZ zullen samen een aantal nieuwe (werk)afspraken moeten maken. Het gaat dan bijvoorbeeld om:

- *Licentie:* De gemeente sluit een overeenkomst met Sardes voor het gebruik van het VLOT-instrument. Hierin worden een aantal zaken geregeld, zoals de looptijd van het contract, eventuele updates en de verplichtingen van de gebruikers
- *Het gebruik:* In welk consult kan de VLOT-vragenlijst het best worden afgenomen (14-/18-/24-maanden-consult)? Wat heeft JGZ nodig voor de uitvoering? Hoe wordt de afname van VLOT ingepast in de administratieve organisatie van de JGZ?

³ Gebaseerd op het uurtarief van jeugdverpleegkundigen (2019) van € 75,-

- *Inpassing in het indicatie- en toeleidingsproces:* Nagaan of door invoering van VLOT de afspraken over indiceren en toeleiden naar vve moeten worden aangescherpt of gewijzigd.
- *De kosten:* wat zijn de incidentele en structurele kosten; afspraken met de gemeente over deze extra kosten (eventueel: welke verdeling).

Sardes voorziet de gemeente en JGZ van een checklist met aandachtspunten en kan deze waar nodig mondeling of schriftelijk toelichten.

3. Training VLOT

Sardes traint de JGZ-medewerkers in het gebruik van het instrument. We bieden de training online aan. In overleg kan de training ook op locatie worden aangeboden. De training bestaat uit twee sessies. Voorafgaand aan de eerste sessie ontvangen de deelnemers een informatiepakket ter voorbereiding. In de eerste sessie wordt o.a. aan de hand van casuïstiek geoefend met de afname van het instrument. Vervolgens werken de JGZ-medewerkers een aantal weken met het instrument in de praktijk. Daarna vindt een tweede sessie plaats, waarin we de pilotfase met elkaar bespreken en werkafspraken maken.

4. Evaluatie

Drie maanden na ingebruikname houdt Sardes met gemeente en JGZ een evaluatiegesprek om te bespreken of het proces loopt zoals verwacht en afgesproken.

Meer informatie over VLOT?

Neem contact op met:

- Karin Vander Heyden, adviseur, k.vanderheyden@sardes.nl
- Robine Mens, adviseur, r.mens@sardes.nl

Utrecht, juni 2020
www.sardes.nl